

Sygn. akt III AUa 1813/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 lutego 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach

Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Marek Procek (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Tadeusz Szweda
Protokolant	Elżbieta Szewczyk

po rozpoznaniu w dniu 14 lutego 2019 r. w Katowicach

sprawy z odwołania R. J. (R. J.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie właściwego ustawodawstwa

na skutek apelacji ubezpieczonego R. J.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach

z dnia 13 lipca 2018 r. sygn. akt VIII U 104/18

1. **oddala apelację,**

2. **zasądza od ubezpieczonego R. J. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.**

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1813/18

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 13 lipca 2018r. Sąd Okręgowy w Gliwicach w punkcie 1 oddalił odwołanie ubezpieczonego R. J. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z dnia 20 listopada 2017r. stwierdzającej, że dla ubezpieczonego od 1 lipca 2014r. właściwym jest ustawodawstwo polskie, zaś w punkcie 2 orzekł o kosztach procesu.

Sąd Okręgowy ustalił, iż w dniu 14 sierpnia 2014r. do organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. wpłynął wniosek ubezpieczonego R. J. w sprawie ustalenia właściwego ustawodawstwa w związku z podjęciem pracy na terenie Słowacji od 1 lipca 2014r. i jednoczesnym prowadzeniem działalności gospodarczej w Polsce.

W piśmie z dnia 21 sierpnia 2014r., stanowiącym odpowiedź na wniosek ubezpieczonego, organ rentowy poinformował wnioskodawcę, że od 1 lipca 2014r. podlega on ustawodawstwu słowackiemu, wskazując jednocześnie, że ustalenie ustawodawstwa słowackiego ma charakter tymczasowy, zgodnie z art. 16 ust. 2 i 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r.

Następnie w piśmie z dnia 11 września 2014r. słowacka instytucja S. P. zakwestionowała ustalenia polskiego organu rentowego, wskazując, że praca wykonywana przez ubezpieczonego na terenie Słowacji ma charakter marginalny.

Decyzją z 25 listopada 2014r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., uwzględniając stanowisko słowackiej instytucji, stwierdził, że dla ubezpieczonego od dnia 1 lipca 2014r. właściwym jest ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych.

Wyrokiem z 24 marca 2015r. Sąd Okręgowy w Gliwicach (sygn. akt VIII U 107/15) oddalił odwołanie ubezpieczonego od przedstawionej wyżej decyzji.

Natomiast w następstwie apelacji ubezpieczonego, wyrokiem z 22 marca 2016r. Sąd Apelacyjny w Katowicach (sygn. akt III AUa 868/15) uchylił opisany wyżej wyrok oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. W uzasadnieniu Sąd Apelacyjny w Katowicach wskazał, że wobec braku decyzji instytucji słowackiej co do objęcia, bądź nieobjęcia ubezpieczonego ubezpieczeniem społecznym, decyzja zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. była przedwczesna.

Z kolei w piśmie z dnia 3 sierpnia 2016r. słowacka instytucja S. P. poinformowała organ rentowy o wydaniu wobec ubezpieczonego decyzji z 4 kwietnia 2016r. (nr (...)) o nieobjęciu go - jako pracownika firmy (...) s.r.o. w C. - od 1 lipca 2014r. obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, emerytalnym oraz na wypadek bezrobocia według legislatywy słowackiej oraz że przedmiotowa decyzja uprawomocniła się dnia 19 maja 2016 r. Ponadto S. P. poinformowała organ rentowy, że formularz PD E 104 (wydany 24 października 2014r.) dla ubezpieczonego jest nieważny.

Zaskarżoną decyzją z dnia 20 listopada 2017r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z., uwzględniając prawomocną decyzję instytucji słowackiej, stwierdził, że dla ubezpieczonego R. J. od 1 lipca 2014r. właściwym jest ustawodawstwo polskie.

Jednocześnie Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczony ma zarejestrowaną działalność gospodarczą w Polsce.

Ponadto Sąd ten ustalił, że ubezpieczony ma podpisaną umowę o pracę od 1 lipca 2014r. ze spółką (...) s.r.o. w C.. Sąd Okręgowy ustalił także, iż decyzją z 4 kwietnia 2016r. (nr (...)) słowacka instytucja S. P. nie objęła odwołującego - jako pracownika firmy (...) s.r.o. w C. - od 1 lipca 2014r. obowiązkowym ubezpieczeniem chorobowym, emerytalnym oraz na wypadek bezrobocia według legislatywy słowackiej, z uwagi na marginalny charakter pracy na terenie Słowacji. Przedmiotowa decyzja uprawomocniła się 19 maja 2016r.

Oceniając zgłoszone przez ubezpieczonego odwołanie, Sąd Okręgowy podniósł, iż zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt. 5 oraz art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015r., poz. 121, z późno zm. - dalej jako ustawa systemowa), osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą nieposiadające innego tytułu do ubezpieczeń, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu. Na podstawie art. 13 pkt 4 ustawy systemowej, osoby prowadzące pozarolniczą działalność podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania działalności, z wyłączeniem okresu, na który wykonywanie działalności zostało zawieszona na podstawie przepisów o swobodzie działalności gospodarczej.

Ponadto Sąd ten stwierdził, że zgodnie z art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 20 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE nr L 166/1 z dnia 30 kwietnia 2004r. - dalej jako rozporządzenie podstawowe) osoba, która normalnie wykonuje pracę najemną

i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, podlega ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym wykonuje swą pracę najemną. W oparciu zaś o przepis art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia

16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego osoby (Dz. Urz. UE. nr L. 2009.284.1 - dalej jako rozporządzenie wykonawcze) osoby, do których ma zastosowanie rozporządzenie podstawowe, zobowiązane są do przekazania do instytucji właściwej informacji, dokumentów i dowodów potwierdzających niezbędnych m.in. dla określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa oraz wynikających z niego obowiązków tych osób. Na mocy art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r., określającego procedurę dotyczącą stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego (rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 20 kwietnia 2004r.) osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania (ust. 1 art. 16 rozporządzenia nr 987/2009).

Wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania niezwłocznie ustala ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanego, uwzględniając art. 13 rozporządzenia podstawowego oraz art. 14 rozporządzenia wykonawczego. Takie wstępne określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa ma charakter tymczasowy. Instytucja ta informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu (ust. 2 art. 16 rozporządzenia nr 987/2009). Tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2 art. 16, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, zgodnie z ust. 2, o ile ustawodawstwo nie zostało już ostatecznie określone

na podstawie ust. 4 lub przynajmniej jedna z zainteresowanych instytucji informuje instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego miejsca zamieszkania przed upływem tego dwumiesięcznego terminu o niemożności zaakceptowania określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa lub o swojej odmiennej opinii w tej kwestii (ust. 3 art. 16 rozporządzenia nr 987/2009).

Sąd Okręgowy zauważył, że odwołujący się wywodził, iż jako pracownik najemny, wykonuje pracę na terytorium innego państwa członkowskiego (Republiki Słowackiej) wobec czego, w okresie wskazanym w skarżonej decyzji nie podlega polskim przepisom z zakresu ubezpieczenia społecznego, a ustawodawstwu państwa, na terenie którego wykonuje pracę najemną. Sąd ten podkreślił przy tym, że ubezpieczony nie kwestionował faktu prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Polski.

Sąd ten podkreślił przy tym, iż decyzją z dnia 4 kwietnia 2016r. (nr (...)) słowacka instytucja S. P. orzekła, że ubezpieczony - jako pracownik firmy (...) s.r.o. w C. - od 1 lipca 2014r. nie podlega obowiązkowym ubezpieczeniom chorobowym, emerytalnym oraz na wypadek bezrobocia według legislatywy słowackiej, z uwagi na marginalny charakter pracy na terenie Słowacji. Przedmiotowa decyzja uprawomocniła się 19 maja 2016r. Ponadto, jak wskazała S. P. w decyzji

z 4 kwietnia 2016r., formularz PD E 104 wydany 24 października 2014r. dla ubezpieczonego został unieważniony.

Sąd Okręgowy podniósł przy tym, iż instytucja miejsca zamieszkania zainteresowanego nie jest uprawniona do rozstrzygania o istnieniu tytułu ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim, lecz w sytuacji gdy poweźmie wątpliwości

w tym zakresie, zobowiązana jest zwrócić się do instytucji tego państwa członkowskiego w trybie art. 16 ust. 4 w związku z art. 5 rozporządzenia nr 987/2009, po czym instytucje te ustalają właściwe ustawodawstwo na mocy wspólnego porozumienia. Z uwagi na powyższe, nie było potrzeby zawiadomiania o postępowaniu słowackiego pracodawcy ubezpieczonego.

Sąd ten dodał przy tym, iż przepis art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego ma zastosowanie w sytuacji, gdy instytucja miejsca zamieszkania ma wątpliwości, co do ustalenia ustawodawstwa właściwego. Konieczne jest wówczas nawiązanie kontaktu przez instytucje lub władze dwóch lub więcej zainteresowanych państw członkowskich, a ustawodawstwo właściwe ustala się na podstawie wspólnego porozumienia z uwzględnieniem przepisów art. 13 i 14 rozporządzenia podstawowego. Zastosowanie ma wówczas również decyzja nr (...) Komisji Administracyjnej w sprawie ustanowienia procedury dialogu i concyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielania świadczeń na mocy rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady nr 883/2004.

W ocenie Sądu Okręgowego w rozpoznawanej sprawie nie było wątpliwości pomiędzy instytucją polską a słowacką co do podlegania ustawodawstwu jednego z państw, co oznacza, że nie było podstawy do wszczęcia opisanej wyżej procedury uzgodnieniowej.

Mając na uwadze przedstawione okoliczności, Sąd Okręgowy uznał, iż organ rentowy prawidłowo ustalił, że okresie od dnia 1 lipca 2014r. właściwym dla ubezpieczonego jest ustawodawstwo polskie.

Zatem, Sąd ten w punkcie 1 wyroku, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie. O kosztach zastępstwa procesowego Sąd orzekł w punkcie 2 wyroku, na podstawie art. 98 k.p.c. oraz § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015r., poz. 1804 ze zm.).

W apelacji od zaprezentowanego rozstrzygnięcia ubezpieczony zarzucił Sądowi pierwszej instancji:

- naruszenie prawa materialnego, a to:

a) art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego niezastosowanie mimo, że przepis ten zawiera normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób, niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, co oznacza, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych miał bezwzględny obowiązek ustalić odwołującemu się ustawodawstwo słowackie,

b) art. 16 ust. 2 rozporządzenia nr 987/przez jego niezastosowanie, co skutkowało uznaniem przez Sąd pierwszej instancji, że organ rentowy przeprowadził w sposób prawidłowy postępowanie, mimo, że organ ten nie wszczął procedury wyjaśniającej,

c) art. 14 ust. 5 lit. b rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego błędne zastosowanie, mimo, że ani polski organ rentowy, ani Sąd nie był uprawniony co oceny charakteru pracy

wnioskodawcy na terenie Słowacji, co skutkowało uznaniem, że ustalone w zaskarżonej decyzji ustawodawstwo polskie było prawidłowe, a odwołanie niezasadne,

d) art. 22 k.p. oraz art 58 k.c. w związku z art 300 k.p. poprzez zignorowanie zasady, iż stosunek ubezpieczenia społecznego podlega prawu miejsca wykonywania pracy (lex loci laboris) i dokonanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a później Sąd pierwszej instancji oceny zaistnienia stosunku ubezpieczenia w sensie prawnym, podczas, gdy ocena ta mogła nastąpić wyłącznie na podstawie wskazanych przez normę kolizyjną przepisów miejsca świadczenia pracy i mogła być dokonana tylko przez organ władny te przepisy stosować,

e) art. 3 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009 poprzez jego błędną wykładnię, że odwołujący się był zobowiązany - oprócz udzielenia informacji na temat świadczenia pracy na terenie Słowacji i przedłożenia umowy o pracę oraz potwierdzeń otrzymywania wynagrodzenia- przedstawić także dokumenty i dowody na wykonywanie przezeń pracy na terenie Słowacji i w konsekwencji przyjęcie, że to organ rentowy, a następnie Sąd pierwszej instancji na podstawie przedłożonych dowodów wykonywania pracy, jako instytucje miejsca zamieszkania są władne dokonywać oceny stosunku prawnego powstałego zgodnie ze słowackimi normami,

f) art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia nr 883/2004 poprzez jego zastosowanie, podczas, gdy przepis ten nie miał zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ wnioskodawca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także pracę najemną na Słowacji, w związku z tym zastosowanie do odwołującego się miał wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia nr 883/2004;

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, tj.,

g) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolność i stronniczość w zakresie rozważenia całego zebranego w sprawie materiału i oparcie rozstrzygnięcia jedynie na informacji wskazanej przez instytucję słowacką, iż wnioskodawcy nie przysługuje obowiązkowe ubezpieczenie chorobowe, emerytalno-rentowe z tytułu zatrudnienia w MANIOM s.r.o za okres od 1 lipca 2014r., a nadto uznanie, że wnioskodawca tylko w przypadku posługiwania się formularzem A1 jest w stanie potwierdzić podleganie pod obowiązkowe ubezpieczenie na terenie Słowacji,

h) art. 477¹¹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 5 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, a mianowicie niezawiadomienie o postępowaniu pracodawcy odwołującego się jako zainteresowanego, co skutkowało pozbawieniem tego podmiotu możliwości obrony swoich praw w toku niniejszego postępowania.

W oparciu o przedstawione zarzuty, ubezpieczony wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i poprzedzającej go decyzji organu rentowego oraz ustalenie, że od dnia 1 lipca 2014r. wnioskodawca podlega ustawodawstwu słowackiemu w zakresie ubezpieczeń społecznych, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, wniósł także o zwrot kosztów procesu oraz o nieobciążanie wnioskodawcy kosztami procesu za postępowanie apelacyjne.

Ponadto, apelujący wniósł o zobowiązanie organu rentowego do przedłożenia protokołu z kontroli przeprowadzonej u słowackiego pracodawcy, tj. spółki (...) s.r.o. w C. w zakresie zatrudnienia i wynagrodzenia wnioskodawcy R. J., obejmującego okres od lipca 2014r., ewentualnie w sytuacji braku takiego protokołu w aktach ZUS - o zobowiązanie organu rentowego do wystąpienia do organu słowackiego S. P. o powyższy dokument.

W odpowiedzi na apelację organ rentowy wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie od odwołującego na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Przyjmując ustalenia poczynione przez Sąd pierwszej instancji jako własne uznał,

że apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Otóż bowiem wskazać należy, iż zgodnie z art. 11 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2004.166.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem podstawowym), kluczową zasadą koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej, zakładającą rzeczywiste istnienie konkurencyjnych tytułów ubezpieczenia, jest podleganie ustawodawstwu jednego państwa członkowskiego. Z zasady tej wynikają dyrektywy postępowania dla instytucji państw członkowskich oraz organów odwoławczych regulowane przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE L 2009.284.1 - dalej nazywanego rozporządzeniem wykonawczym).

Wobec powyższego, opisana w treści art. z art. 16 rozporządzenia wykonawczego procedura uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego, toczy się w istocie bez udziału osoby, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich. Kończy się zaś poinformowaniem zainteresowanego przez instytucję właściwą państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone, jako mające zastosowanie, o tym, które ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2017r., III UK 50/16).

W tych okolicznościach, przedmiotem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, jako instytucji państwa członkowskiego, w którym osoba, która wykonuje pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich, ma miejsce zamieszkania (po przeprowadzeniu procedury uzgodnień między instytucjami państw członkowskich dotyczących stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego) powinno być, zgodnie z zasadą terytorialności przyjętą w art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego i art. 83 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998r. o systemie ubezpieczeń społecznych, nie tyle wskazanie ustawodawstwa właściwego, bo czyni to - zgodnie z art. 16 ust. 5 rozporządzenia wykonawczego - instytucja właściwa (której ustawodawstwo zostało tymczasowo lub ostatecznie określone), lecz będące następstwem tego określenia ustalenie, że po określonym w decyzji dniu do wymienionej osoby nie ma zastosowania polski system zabezpieczenia społecznego. Odnosząc się wprost do wniosku apelacji o ustalenie ustawodawstwa słowackiego, podnieść należy, iż instytucja miejsca zamieszkania może wydać decyzję, że ustala ustawodawstwo właściwe jej państwa członkowskiego, albo decyzję stwierdzającą, że ustawodawstwo jej państwa nie jest właściwe (tak: K. Ś., Ustalenie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009, PiZS 2014 nr 7).

Z przywołanej wyżej, a ujętej w treści art. 11 ust. rozporządzenia podstawowego, zasady terytorialności wynika, że nie jest dopuszczalna - do czego w istocie zmierza skarżący w odwołaniu i apelacji - ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2013r., II UK 333/12). W tym kontekście, bezpodstawne okazało się - postulowane przez apelującego - zobowiązanie organu rentowego do przedłożenia protokołu z kontroli przeprowadzonej u słowackiego pracodawcy, tj. spółki (...) s.r.o. w C. w zakresie zatrudnienia i wynagrodzenia wnioskodawcy R. J. obejmującego okres od lipca 2014r., ewentualnie w sytuacji braku takiego protokołu w aktach ZUS o zobowiązanie organu rentowego do wystąpienia do organu słowackiego S. P. o powyższy dokument.

Jednocześnie trzeba pamiętać, że gdy - tak jak w niniejszej sprawie - obie instytucje państw członkowskich dojdą do wspólnego porozumienia, to ma ono decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego)

ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego ze względu na wysokość składek. Konkludując powyższy wywód, wskazać należy, że wniosek o ustalenie ustawodawstwa właściwego oznacza poddanie tej kwestii procedurze przewidzianej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego, której efektem jest wspólne porozumienie państw członkowskich, zapobiegające podwójnemu (lub wielokrotnemu) podleganiu ubezpieczeniu społecznemu albo nieobjęciu ubezpieczeniem w żadnym państwie członkowskim. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 września 2016r. (I UZ 14/16), trafnie wskazał, iż wyznaczone zakresem art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego obowiązki instytucji właściwej miejsca świadczenia pracy (w tym przypadku słowackiej) sprowadzają się do udzielenia (także z własnej inicjatywy) stosownych wyjaśnień i przedstawienia swojego stanowiska (opinii) odnośnie do ustawodawstwa właściwego.

Ani przepisy rozporządzenia wykonawczego, ani też decyzja Nr A1 Komisji Administracyjnej nie stawiają bowiem w tym zakresie żadnych wymagań formalnych,

w szczególności nie wymaga się wydania przez instytucję właściwą miejsca wykonywania pracy najemnej formalnej decyzji w indywidualnej sprawie. Opinia ta może więc przybrać postać pisma (informacji), stąd dla oceny, czy przedstawione w nim stanowisko

ma zastosowanie do indywidualnej sytuacji zainteresowanego występującego z wnioskiem

o ustalenie ustawodawstwa, ważna jest jego treść. Jeśli w informacji podaje się,

że pracownicy nie świadczyli rzeczywistej pracy, a następnie instytucja ubezpieczeniowa państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę podmiot zatrudniający, wydaje decyzję ustalającą, że w stosunku do ubezpieczonego jako pracownika tego podmiotu „nie powstały obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne”, to jest to równoznaczne z wyrażeniem stanowiska odnośnie do braku tytułu do podlegania pracowniczemu ubezpieczeniu społecznemu, a w konsekwencji stanowiska o braku konkurencji tytułów ubezpieczenia w rozumieniu

art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego (por. uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2018r., II UK 172/17).

Ponadto podkreślić należy, iż również wspólnemu porozumieniu, o którym mowa

w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego, ustawodawca unijny nie nadał jakiegś instytucjonalnej formy. Natomiast, gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego.

Wypada przy tym zauważyć, iż jeśli intencją zainteresowanego jest uzyskanie potwierdzenia podlegania wskazanemu przez niego ustawodawstwu, to temu służy wniosek

o wydanie poświadczenia na formularzu A1, którego podstawę stanowi art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego. Wówczas ocena takiego żądania należy do organów

i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo miałoby być zastosowane (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2017r., II UK 248/16). Ubezpieczony nie wykazał, że dysponuje stosownym formularzem A1 (formularzem E 101) wydanym przez słowacką instytucję. Legitymowanie się poświadczeniem na formularzu A1

o podleganiu ubezpieczeniu społecznemu w państwie członkowskim miejsca wykonywania pracy najemnej nie może być zatem ignorowane przy ustaleniu ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego (zob. art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego) i dopiero jego wycofanie lub uznanie za nieważne,

po ponownym rozpatrzeniu podstaw jego wydania, umożliwi ustalenie ustawodawstwa państwa członkowskiego miejsca zamieszkania. Jeśli natomiast chodzi o dokument w postaci poświadczenia rejestracji w systemie ubezpieczenia społecznego innego państwa członkowskiego, to jest on tylko dowodem zgłoszenia do ubezpieczenia, które samo w sobie

z całą pewnością nie przesądza o istnieniu ważnego tytułu do objęcia ubezpieczeniem.

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy, należy zauważyć,

że organ rentowy decyzją tymczasową z dnia 21 sierpnia 2014r. ustalił ustawodawstwo słowackie, jako mające zastosowanie dla ubezpieczonego od dnia 1 lipca 2014r. Jeżeli przyjmiemy, że decyzja ta stała się ostateczna, to należy uznać, iż zaskarżoną decyzją z dnia 20 listopada 2017r. doszło do wznowienia postępowania zakończonego decyzją z dnia

21 sierpnia 2014r. Otóż bowiem w art. 83a ustawy systemowej przewidziano ponowną ocenę prawną przedmiotu ostatecznej decyzji (podlegania ubezpieczeniu społecznemu) ze względu na ujawnienie istotnych okoliczności istniejących przed wydaniem wcześniejszej decyzji.

W niniejszej sprawie organ rentowy z urzędu mógł wydać decyzję usuwającą wcześniej ustalone bezpodstawnie ustawodawstwo właściwe, a choć nie powołał prawidłowo wszystkich podstaw prawnych decyzji o wznowieniu postępowania, to w istocie decyzja stwierdzająca podleganie ubezpieczeniu społecznemu osoby prowadzącej działalność gospodarczą, została wydana nie dlatego, że nastąpiła zmiana w stanie faktycznym

lub prawnym, ale dlatego, że ujawnione zostały istotne okoliczności istniejące przed wydaniem wcześniejszej decyzji, które od początku stanowiły przeszkodę do objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem słowackim. Należy w związku z tym zważyć, że tytuł ubezpieczenia społecznego osób prowadzących działalność gospodarczą w Polsce powstaje z mocy ustawy, więc decyzje dotyczące objęcia określonym ubezpieczeniem społecznym mają charakter deklaracyjny. Podkreśla się jednak, że ich wydanie wywołuje określony

w nich skutek w czasie, co prowadzi do powstania gwarancyjnego stosunku prawnego,

w trakcie którego podmiot decyzji staje się podmiotem praw i obowiązków w zakresie ubezpieczenia społecznego. Natomiast błędna decyzja organu rentowego, wydana wskutek zatajenia przez ubezpieczonego okoliczności wpływających na tytuł do ubezpieczenia,

nie powoduje powstania gwarancyjnego stosunku ubezpieczenia społecznego. W takich wypadkach usunięcie skutków decyzji powinno nastąpić od chwili błędnego stwierdzenia istnienia tytułu ubezpieczenia, czyli *ex tunc* (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2016r., II UK 279/15). Nie powinno budzić przy tym wątpliwości, iż słowacka instytucja ubezpieczeniowa przedstawiła Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w niniejszej sprawie jednoznaczną opinię, poinformowała również o wydaniu decyzji ustalającej, że w stosunku

do ubezpieczonego, jako pracownika MANIOM s.r.o., nie powstały obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne. Przyjąć zatem trzeba, że obie wymienione instytucje doszły

do wspólnego porozumienia, o którym mowa w art. 16 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego.

Prawomocna decyzja słowackiej instytucji w sposób jasny i dostateczny prezentowała zajmowane przez nią stanowisko, co oznacza, iż procedura konsultacji osiągnęła zamierzony cel i brak było podstaw do zawieszenia - toczącego się z udziałem ubezpieczonego - postępowania przed Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, a następnie przed właściwym Sądem Okręgowym.

Dodać również należy, iż w niniejszej sprawie nie zachodzi nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie możliwości obrony praw przez pracodawcę słowackiego (art. 379

pkt 5 k.p.c.). W myśl art. 477¹¹ § 2 zd. 1 k.p.c., zainteresowanym jest ten, czyje prawa

lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z zasadą terytorialności, chodzi

w tym przepisie o prawa i obowiązki wynikające z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, stąd nie ma on zastosowania do praw i obowiązków wynikających z porządków prawnych innych krajów członkowskich Unii, o których rozstrzygają odpowiednie organy tych krajów wedle obowiązującego w nich prawa (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia

14 lipca 2016r., II UK 297/15, z dnia 25 listopada 2016r., I UK 370/15, z dnia 13 września 2017r., I UK 328/16). Zatem nieuprawnione i bezskuteczne procesowo byłoby wezwanie pracodawcy słowackiego skarżącego, jako zainteresowanego w sprawie toczącej się

z odwołania skarżącego, w której apelację składał również skarżący. W końcu, pracodawca słowacki nie może być pełnomocnikiem procesowym skarżącego (art. 465 § 1 k.p.c.).

W świetle przedstawionych okoliczności, przytoczone wyżej zarzuty apelacji

nie miały wpływu na ustalenie właściwego ustawodawstwa z uwagi na równoczesne prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Polski i wykonywanie pracy najemnej na Słowacji w okresie od 1 lipca 2014r., rozstrzygniętego decyzją z dnia 20 listopada 2017r.

Reasumując, Sąd drugiej instancji uznał, że apelacja jest bezzasadna i na mocy art. 385 k.p.c. orzekł o jej oddaleniu.

O kosztach procesu rozstrzygnął na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. poz. 1804 ze zm.).

/-/SSA J.Pietrzak /-/SSA M.Procek /-/SSA T.Szweda

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JR